ACTA UNIVERSITATIS LODZIENSIS
KSZTAŁCENIE POLONISTYCZNE CUDZOZIEMCÓW 20, 2013

https://doi.org/10.18778/0860-6587.20.16

Marta Skura[*]

BŁĘDY WYNIKAJĄCE Z INTERFERENCJI KULTUROWEJ POPEŁNIANE PRZEZ NIEMCÓW UCZĄCYCH SIĘ JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO

Słowa kluczowe: błąd, interferencja językowa, interferencja kulturowa

Streszczenie. Punktem wyjścia jest stwierdzenie, że w trakcie nauki języka obcego dochodzi nie tylko do interferencji językowej, lecz także do kulturowej. Ta druga rozumiana jest jako przenikanie elementów zachowań i postaw z kultury rodzimej do wypowiedzi w języku obcym. Autorka podaje przykłady błędów popełnionych w pracach pisemnych Niemców uczących się polskiego jako obcego.

1. INTERFERENCJA JĘZYKOWA A INTERFERENCJA KULTUROWA

Na temat interferencji językowej powstało wiele opracowań w literaturze glottodydaktycznej. Termin ten utożsamiany jest z transferem językowym (Komorowska 1980, s. 105), rozumianym jako przenoszenie poprzednio opanowanej umiejętności na opanowywanie innej, nowej umiejętności lub jako wzajemne oddziaływanie na siebie struktur należących do różnych systemów językowych. W procesie nauki języka obcego interferencja jest przenoszeniem wcześniej nabytych nawyków na poznawany język. Zjawisko to może zachodzić w ramach jednego języka – interferencja wewnątrzjęzykowa/intralingwalna (zarówno u osób jednojęzycznych, jak i uczących się języka obcego) oraz między językiem ojczystym a obcym (ewentualnie między dwoma językami obcymi) – interferencja międzyjęzykowa/interlingwalna.

W latach sześćdziesiątych XX w. największym zainteresowaniem lingwistów i dydaktyków języków obcych cieszyło się zjawisko interferencji międzyjęzykowej. Wiązało się to z powstaniem i rozwojem kontrastywnych, a potem

[*] martaskura@uw.edu.pl, Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum", Wydział Polonistyki, Uniwersytet Warszawski, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa.

konfrontatywnych[1] studiów języka. Podstawowym założeniem było twierdzenie, że nauka języka obcego jest przyswojeniem różnic strukturalnych między językiem wyjściowym a językiem docelowym (Korzeniewska-Rogalewicz 1986, s. 26–27; Komorowska 1980, s. 96). Interferencję międzyjęzykową, zachodzącą we wszystkich podsystemach języka, uważano przez wiele lat za jedyne źródło błędów. Potem zaczęto zarzucać twórcom analiz kontrastywnych podawanie nieprawdziwych informacji. Dowiedziono, że interferencja zewnątrzjęzyka jest jednym, ale na pewno nie jedynym mechanizmem błędotwórczym. Obecnie uwzględnia się także inne niż interferencyjne językowe źródła błędów oraz źródła pozajęzykowe.

Jedną z pozajęzykowych przyczyn błędów popełnianych w języku obcym jest brak wiadomości na temat kultury czy realiów, z którymi związany jest proces komunikacji. Aleksander Szulc wśród bezpośrednich źródeł powstania błędów wymienia m. in. interferencję pragmalingwistyczną (pozasystemową), która polega na nieodpowiednim doborze form językowych w stosunku do sytuacji (Szulc 1997, s. 92). W wyniku tej interferencji może dojść do poważnych zaburzeń w komunikacji. Uczący się buduje poprawną wprawdzie pod względem systemu języka wypowiedź, ale używa jej w nieadekwatnym kontekście. Mamy tu do czynienia, zdaniem Szulca, z tzw. błędem glottopragmatycznym (Szulc 1982, s. 265).

W literaturze przedmiotu powyższy problem jest też inaczej definiowany. Hanna Komorowska używa określenia interferencja kulturowa, rozumianego bardzo ogólnie jako: „wpływ pewnych norm sytuacyjnych kultury języka ojczystego na wyrażanie norm kulturowych języka obcego" (Komorowska 1980, s. 110). Transferowi podlega więc nie tylko język, lecz także kultura, gdyż w trakcie akwizycji języka obcego dochodzi do przenikania się elementów zachowań, postaw i działań zarówno językowych, jak i kulturowych.

Alicja Nagórko w badaniach etnolingwistycznych posługuje się natomiast terminem *kulturem*, oznaczającym całość kulturowych i socjokulturowych wzorów i reguł zachowań. W skład tego zjawiska wchodzą kulturemy w węższym sensie (kulturowe słowa-klucze, a także morfemy i kategorie morfologiczne o szczególnej funkcji), skrypty kulturowe, stereotypy i ksenizmy – werbalne interakcje, które prowadzą do błędu, naruszają bowiem reguły pragmatyczne bądź głębsze normy kulturowe. Zwykle są wynikiem niedostatecznego wtajemniczenia kulturowego i zdradzają kulturową obcość uczestnika danej sytuacji (Nagórko 1994, s. 8; 2004, s. 27). W trakcie nauki języka obcego dochodzi do przenoszenia kulturemów z języka ojczystego na obcy.

Antonina Grybosiowa pisze o międzyjęzykowych (polsko-niemieckich) kontrastach socjopragmatycznych, koncentrując się na opanowaniu etykiety grzecznościowej (Grybosiowa 1997)[2]. O kompetencji komunikacyjnej Niemców w polskich aktach

[1] Analizę kontrastywną rozszerzono na konfrontatywną, obejmującą obok różnic, także podobieństwa między językami (Zawadzka 2004, s. 252).

[2] W *Europejskim systemie opisu kształcenia językowego* konwencje grzecznościowe wchodzą w skład kompetencji socjolingwistycznej (ESOKJ 2003, s. 106).

grzecznościowych pisała także Sybille Schmidt. Badaczka podkreśla, że zachowanie językowe cudzoziemca często jest odbierane jako niestosowne, niegrzeczne, co jest spowodowane nie tyle naruszeniem normy językowej, co (często nieuświadomionymi przez uczestników komunikacji) różnicami kulturowymi i obyczajowymi (Schmidt 2004, s. 28). Autorką wielu publikacji dotyczących polskiej grzeczności językowej jest Małgorzata Marcjanik, która zalicza normy grzecznościowe do norm obyczajowych i pisze, że są one odbiciem przekonań społecznych co do stosowności bądź niestosowności określonych zachowań językowych (Marcjanik 1997, s. 5–6).

W tytule swojego referatu użyłam terminu *interferencja kulturowa*. Termin ten jest tu odpowiedni, ponieważ wskazuje na źródło zgromadzonych przeze mnie błędów popełnionych w pracach pisemnych (głównie testach i egzaminach) przez Niemców uczących się polskiego. Badani znajdują się na różnych poziomach zaawansowania znajomości języka – podaję tę informację, ale tego nie analizuję, gdyż przyjmuję, że błędy wynikające z interferencji kulturowej pojawiają się na każdym etapie nauki języka obego, chociaż niektóre z nich powinny ulegać neutralizacji w miarę wzrostu umiejętności uczących się. Pod przykładem błędnej wypowiedzi podaję poprawną formę w języku polskim i niemieckim.

2. PRZYKŁADY BŁĘDÓW W WYBRANYCH FORMACH WYPOWIEDZI PISEMNEJ

Wyekscerpowałam z prac pisemnych grupę błędnych wypowiedzi, które wskazują na autora – osobę przynależną do niemieckiej grupy językowej oraz wywodzącą się z niemieckiego kręgu kulturowego. Większość tych błędów polega na nierealizowaniu grzecznościowych funkcji komunikacyjnych[3] w języku polskim. Wynika to przede wszystkim z tego, że zostały one popełnione w krótkich wypowiedziach pisemnych: ogłoszeniach, listach oficjalnych i nieoficjalnych, reklamach, a także w realizacji aktów grzeczności językowej: pozdrowieniach, zaproszeniach, życzeniach[4].

2.1. Pozdrowienia (oficjalne)

2.1.1. **Serdeczne pozdrowienia dla pana nauczyciela z Poznania – Marek* (B2).
pol. *Serdeczne pozdrowienia z Poznania przesyła Marek./Serdecznie pozdrawiam Pana z Poznania. Marek.*

[3] Terminy ‘grzecznościowe funkcje komunikacyjne’ i ‘akty grzeczności językowej (akty grzecznościowe)’ podaję za: (Marcjanik 1997, s 10).

[4] Realizację funkcji grzecznościowych cudzoziemców uczących się języka polskiego badała również Anna Żurek. Autorka przeanalizowała szczegółowo pięć aktów (powitanie, pożegnanie, podziękowanie, przepraszanie i proszenie) oraz krótko omówiła najczęściej popełniane podczas wyrażania tych aktów błędy gramatyczne i leksykalne. Jej praca dotyczy jednak odbiorców wywodzących się z różnych grup językowych, zaś przykłady pochodzą z testu diagnostycznego (Żurek 2008).

niem. *Ich grüße Sie recht herzlich aus Poznań. Marek /Ich grüße den Herrn Lehrer* (*żart*.).

2.1.2. **Szanowni Panie Nauczycielu!*
pol. *Szanowny Panie!*
niem. *Sehr geehrter Herr Lehrer* [...]

W obu powyższych przykładach błąd polega na użyciu nazwy zawodu w funkcji adresatywnej. Grzeczność w językach polskim i niemieckim wymaga stosowania w zwrotach adresatywnych nazw tytułów, a nie zawodów. Wyjątkiem jest używany przez pasażerów autobusu zwrot *Panie kierowco*! Po niemiecku dopuszczalne jest jednak używanie zwrotu *Herr Lehrer*! (pol. *Panie Nauczycielu*!) przez uczniów w szkole.

2.1.3. **Pani Mueller, jestem w baru, niedaleko od den Haag. Dziękuję bardzo za osiem dnie wolne na wakacji. Ma pani życzenia ode mnie i od rodziców*. (B1)
pol. P*ani Anno!/Szanowna Pani!* […] *Pozdrawiam Panią i przesyłam pozdrowienia od rodziców*.
niem. *Frau Müller*, [...] *Schöne Grüße/die besten Wünsche von mir und von meinen Eltern*.

Błąd polega na użyciu nazwiska w formie adresatywnej. W języku polskim w formule adresatywnej niestosowny jest zwrot, w którym uzupełnieniem jest nazwisko adresata. Dopuszczalny jest tylko w sytuacji wywoływania kogoś z grupy innych osób (nie są to formy szczególnie eleganckie, ale w niektórych sytuacjach wygodne, gdyż zapobiegają pomyleniu osób) albo używany przez mieszkańców małych miejscowości, w których wszyscy się znają (formy te uważane są za grzeczne, gdyż wyodrębniają nazwanego nazwiskiem adresata spośród innych). Za pomocą form *pan*, *pani*, *państwo* wraz z nazwiskiem elegancko jest mówić o osobach trzecich (w szczególności w obecności świadków), z którymi jesteśmy w relacji pan, pani (Marcjanik 2007, s. 46–47).

Natomiast niemieckie formy adresatywne zawierają nazwisko. A. Grybosiowa tłumaczy niechęć Polaków do zwracania się nazwiskiem późnym pojawieniem się nazwisk (schyłek XIX w.) oraz faktem, że nazwisko kojarzy się Polakom z urzędem, a więc negatywnie. Do tego dochodzi jeszcze praca związana z zapamiętywaniem nazwisk (podobnie jak dat urodzin). W kulturze niemieckiej natomiast nazwisko ma pozytywne kontacje – wyznacza stałe miejsce w organizacji społecznej i pozwala na szybkie odnalezienie informacji (Grybosiowa 1997, s. 161–162).

Używanie przez Niemców mówiących lub piszących po polsku nazwisk jest bardzo trwałym nawykiem, dlatego też często do interferencji, mimo ciągłego uświadamiania różnic i wykonywania ćwiczeń.

2.2. Życzenia

2.2.1. **Babciu, do urodziny życzę wszystko najlepszego [...] Już się cieszę na weekendu z powodu twojej imprezy.* (B1)
pol. *Z okazji Twoich urodzin życzę Ci wszystkiego najlepszego. Już nie mogę doczekać się weekendu, kiedy będzie Twoje przyjęcie urodzinowe/Już nie mogę doczekać się Twojego przyjęcia urodzinowego w weekend*.
niem. *Zum Geburstag wünsche ich Dir alles Gute. Ich freue mich schon auf das Wochenende anlässlich deiner Geburstagsparty*.

W podanym przykładzie, abstrahując od błędów językowych, niewłaściwe jest także użycie czasownika *cieszyć się*. O nadużywaniu tego słowa w wypowiedzich osób niemieckojęzycznych po polsku będzie mowa poniżej.

2.2.2. **Z okazji Twoich urodzin przysyłam najlepsze pozdrowienia*. (B1)
pol. *Z okazji Twoich urodzin przesyłam najlepsze życzenia*.
niem. *Zum Geburstag schicke ich Dir die besten Wünsche*.

Życzenia urodzinowe po polsku i po niemiecku nie zawierają performatywu *pozdrawiać*. Jest to prawdopodobnie kalka z języka rosyjskiego, co świadczy o tym, że mamy tu do czynienia z interferencją interlingwalną między J2 a J3. Do podobnych zakłóceń dochodzi często u osób niemieckojęzycznych uczących się dwóch języków słowiańskich. W wyżej wymienionym zdaniu nie doszłoby do błędu, gdyby forma językowa została przenieniona z J1 do J3. Jednak u uczących się polskiego Niemców często zachodzi interferencja międzyjęzykowa w obrębie (nie tylko słowiańskich) języków obcych, gdyż są oni przekonani o istnieniu wyłącznie różnic między polskim a niemieckim, zapominając o podobieństwach, np. leksykalnych.

2.3. Gratulacje

2.3.1. **Kochany Marcin, na twoje 50 urodziny gratulujemy ci!* (B1)
pol. *Kochany Marcinie! Wszystkiego najlepszego z okazji 50-tych urodzin!*
niem. *Lieber Martin, zu deinem 50. Geburstag gratulieren wir dir herzlich!*

Polski czasownik *gratulować* i niemiecki *gratulieren* nie są semantycznie i pragmatycznie tożsame. W języku polskim „*gratulować* (z łac. *gratulor*) znaczy: ‘wyrażać szacunek, uznanie, podziw z okazji ważnego wydarzenia’. Gratulujemy awansu, sukcesu, odznaczenia, wyróżnienia; gratulujemy z okazji ukończenia szkoły, studiów, zdania matury” (PSWP 1994, s. 59–60). Po niemiecku gratulujemy nie tylko z powodu egzaminu, objęcia urzędu, awansu czy jubileuszu. Performatyw *gratulieren* używany jest też w funkcji życzeń (Schmidt 2004, s. 101–102; Grybosiowa 1997, s. 159). W kulturze polskiej obchodzenie urodzin jest raczej sprawą prywatną, a wiek (szczególnie kobiet) stanowi temat tabu, toteż gratulacje z powodu ukończenia pięćdziesięciątego roku życia mogą być zrozumiane niezgodnie z intencją nadawcy.

2.4. Zaproszenie

2.4.1. **Bardzo cieszyłabym się, jak przyjedziecie*. (B1)
pol. *Mam nadzieję, że przyjedziecie./Byłoby mi miło, gdybyście przyjechali*.
niem. *Ich würde mich sehr freuen, wenn ihr kommt*.

2.4.2. **Bardzo się cieszyłabym, gdybyście przyjechali*. (B1)
pol. *Mam nadzieję, że przyjedziecie./Byłoby mi miło, gdybyście przyjechali*.
niem. *Ich würde mich sehr freuen, wenn ihr kommen würdet*.

W języku niemieckim, zarówno w stylu oficjalnym, jak i nieoficjalnym, w akcie zaproszenia (np. *Wir freuen uns darauf Sie am 22. September empfangen zu dürfen*, potrzymania kontaktu (np. *Ich freue mich auf deine Antwort*), życzeń (np. *Wir freuen uns, dass ihr diese Entscheidung füreinander getroffen habt*) bardzo często używany jest czasownik *sich freuen*, którego polskim odpowiednikiem jest cieszyć się (Duden 2009, s. 74, 104).

W polskich aktach grzecznościowych o wiele rzadziej używa się tego czasownika. M. Marcjanik przebadawszy 15 000 aktów grzeczności językowej, nie podaje użycia *cieszę się* jako performatywu np. w akcie zaproszenia (Marcjanik 1997, s. 101–112), co jest bardzo częste w języku niemieckim. W polszczyźnie można użyć tego czasownika w akcie gratulacji, np. *Cieszę się, że tak świetnie dałaś sobie radę* (Marcjanik 1997, s. 75; Ożóg 1990, s. 61), w akcie dowartościowania partnera, np. *Jak się cieszę, że jesteś* (Marcjanik 1997, s. 118), repliki na komplementy, np. *Cieszę się, że państwu się podoba* (Marcjanik 1997, s. 132), podziękowania, np. *Dziękuję bardzo! Tak się cieszę* (Marcjanik 1997, s. 200). Jednak w języku polskim używanie cieszyć się także w akcie zaproszenia i podtrzymania kontaktu daje wrażenie przesady i nienaturalności.

2.4.3. **Szanowny Pan Kowalski, mój zespół robi koncert. Ja gram na gitarze i Agata, którą Pan też ze szkoły zna śpiewa. Koncert będzie się obbywać w naszej starej szkole. Agata i ja bardzo się ucieszyłybyśmy, jak by Pan Andrzej móg przyjść. Z poszacunkiem*. (B1)
pol. *Szanowny Panie! [...] Agacie i mnie byłoby bardzo miło, gdyby Pan przyszedł*.
niem. *Sehr geehrter Herr Kowalski*, [...] *Agata und ich würden uns sehr freuen, wenn Sie kommen könnten/würden*.

W przykładnie 2.4.3 zarówno zwrot adresatywny, jak i zwrot pożegnalny są bardzo formalne, co wskazuje na duży dystans między nadawcą a odbiorcą. Użycie w tekście zwrotu *Pan Andrzej* jest naruszeniem norm grzecznościowych, gdyż w ten sposób mówimy i piszemy tylko do osób bardziej zaprzyjaźnionych. Jest to więc pewnego rodzaju forma pośrednia między zwracaniem się per *pan/pani* a ty, której w języku niemieckim brakuje, dlatego zwroty adresatywne w języku polskim sprawiają Niemcom poważne kłopoty.

2.5. List prywatny

2.5.1. **Cieszę się, kiedy odpiszesz*. (B1)
pol. *(Z niecierpliwością) czekam na Twoją odpowiedź / Odpisz proszę*.
niem. *Ich freue mich Deine Antwort zu bekommen/Ich werde mich freuen, wenn Du mir antwortest*.

2.5.2. **Kiedy byli ostatni raz, gdy byłaś w Niemczech? Czy masz plany, żeby pojachać następny raz? Cieszę się na twoją odpowiedź.* (A2)
pol. *Czekam na Twoją odpowiedź*.
niem. *Ich freue mich auf Deine Antwort*.

Zwrot podtrzymujący kontakt *Cieszę się na twoją/Pańską odpowiedź* jest poprawny gramatycznie. Zarówno *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny* (PSWP) pod. red. H. Zgółkowej, jak i *Wielki słownik poprawnej polszczyzny* (WSPP) pod red. A. Markowskiego odnotowują *cieszyć się na* jako „odczuwać radość z powodu czegoś przewidywanego, co ma nastąpić" (PSWP 1994, s. 231; WSPP 2000, s. 134). Mimo to w polskich listach częściej spotykanym zwrotem użytym w celu podtrzymania kontaktu jest *Z niecierpliwością czekam na Twoją odpowiedź* albo *Bardzo proszę o odpowiedź*.

2.6. List oficjalny

2.6.1. **Szanowny Pan Profesor, piszę z Polski. Do tej pory nauczyłem się niesamowicie dużo nowych rzeczy*. (B2)
pol. *Do tej pory nauczyłem się bardzo dużo nowych rzeczy.*
niem. *Bisher habe ich sehr viel gelernt.*

Nadawca powyższej wypowiedzi użył w liście oficjalnym słowa *niesamowicie*, które zarówno po niemiecku, jak i po polsku należy do potocznego i ekspresywnego rejestru języka, jest nadużywane i nie pasuje do oficjalnego zwrotu adresywnego (USJP 2003, s. 618; *Duden*... 1999, s. 4108). Być może autor sądził, że w polszczyźnie w przeciwieństwie do niemieckiego dopuszczalne jest częstsze używanie słów emocjonalnych. Alicja Nagórko pisze, że w Niemczech w dyskursie akademickim nie używa się jawnie emocjonalnych predykatów. W Polsce natomiast osoba mająca jakąś władzę może *gorąco poprzeć* czyjeś podanie. Przymiotnik gorący w tej funkcji w języku niemieckim nie istnieje. Nakaz powściągliwości nie pozwala też używać zbyt często innych określeń, jak np. *wybitny* czy *znakomity* (Nagórko 2005, s. 81).

2.7. Ogłoszenie

2.7.1. **Proszę się z nazwiskiem przedstawić*. (B1)
pol. *Proszę się przedstawić / Proszę podać imię i nawisko*.
niem. *Stellen Sie sich bitte mit ihrem Nachnamen vor.*

Autor powyższej wypowiedzi w ogłoszeniu informującym o znalezieniu zagubionej rzeczy podkreśla, że zgłaszająca się osoba musi koniecznie podać nazwisko. To kolejny argument potwierdzający tezę, że nazwisko w kulturze niemieckiej wyznacza pewien pożądany ład. Polski nadawca podobnego komunikatu prawdopodobnie poprosiłby także o podanie imienia.

2.7.2. **Jeśli ktoś znajdował [zegarek] proszę, taka osoba u mnie się melduje*. (B1)
pol. *Osobę, która znalazła zegrek, proszę o kontakt ze mną*.
niem. *Wenn jemand (die Uhr) gefunden hat, bitte sich bei mir zu melden*.

Błędne używanie czasownika meldować się zostanie omówione poniżej.

2.7.3. **16 kwietnia o 17 godzinie odbędzie się spotkanie integracyjne dla pracowników naszej firmy. Proszę Was, żebyście przyszli punktualnie, ponieważ to spotkanie jest jedyną szansą, by nauczyć się integracyj w firmie* (B2).
pol. *Bardzo proszę o przybycie, ponieważ to spotkanie jest jednyną szansą (nauki) integracji w firmie*.
niem. *Bitte kommt pünktlich, weil dieses Treffen die einzige Chance ist, um etwas über Integration in der Firma zu erfahren*.

W krótkim ogłoszeniu dotyczącym organizacji spotkania integracyjnego w firmie znajduje się prośba o punktualne przybycie. Punktualność jest wartością cenioną w kulturze niemieckiej. Przewidywalność i planowanie są cenione wyżej niż spontaniczność i dar improwizacji. Ten stereotyp zawiera jakąś cząstkę prawdy. Alicja Nagórko badała występowanie w języku niemieckim rzeczownika *Überraschung* (pol. *niespodzianka*) i doszła do wniosku, że konteksty użycia tego słowa świadczą o niechęci do niespodziewanych sytuacji (Nagórko 2005, s. 82).

2.7.4. **Ucieszyłabym się, móc rozmaicić bufet także waszymi słodkościami* (B2).
pol. *Chciałabym urozmaicić bufet także waszymi słodkościami*.
niem. *Ich würde mich freuen, das Büfett auch mit euren Süßigkeiten zu bereichern.*

Jest to fragment ogłoszenia zawiadamiającego o spotkaniu integracyjnym w firmie. Zaproszeni goście są informowani o terminie spotkania i jednocześnie uprzejmie proszeni o przyniesienie ze sobą żywności. W Niemczech częściej jest praktykowany zwyczaj spotkań integracyjnych w pracy, na których pracownicy są odpowiedzialni za poczęstunek. Zaproszenie obligujące gości do przyniesienia jedzenia mogłoby być potraktowane przez Polaków jako nietakt.

2.8. Reklama

2.8.1. **Już dzisiaj zadbaj o twoją przyszłość i zamelduj się w szkole językowej 'interlingua'. Im szybciej się zameldujesz, tym więcej zaoszczędzisz.* (C2)
pol. *Już dzisiaj zadbaj o swoją przyszłość i zgłoś się/zapisz się na kurs do szkoły językowej 'interlingua'. Im szybciej się zgłosisz, tym więcej zaoszczędzisz*.

niem. *Kümmere Dich schon heute um deine Zukuft und melde dich in der Sprachschule. Je schneller Du dich meldest, desto mehr sparst Du*.

Niemieckojęzyczni uczący się polskiego nadużywają czasownika *meldować się*. W *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* wyraz ten został opatrzony kwalifikatorem urzędowy (USJP 2003, s. 806). Zgodnie z objaśnieniem w *Wielkim słowniku poprawnej polszczyzny PWN* (WSPP), *meldować* się oznacza ‘zgłaszać się’ (przykłady dotyczą rzeczywistości wojskowej) oraz ‘zapisywać się do książki medunkowej’ (WSPP 2004, s. 529). W języku niemieckim czasownik *sich melden* oprócz wymienionych wyżej ma też bardziej ogólne znaczenie: ‘odzywać się, dawać o sobie znać, zgłaszać się’ (*Duden* 1999, s. 2560). Powyższą wypowiedź można by potraktować wyłącznie jako błąd leksykalny. Jednak biorąc pod uwagę polską niechęć do instytucji i przełożonych, zrozumiałe jest wyraźne rozgraniczenie w polszczyźnie między *zgłaszaniem się na kurs / odzywaniem się do przyjaciela a meldowaniem się na komisariacie policji czy w urzędzie*, w konsekwencji zaś – potraktowanie jej jako przykładu interfrencji kulturowej.

ZAKOŃCZENIE

Podane przykłady z pewnością nie wyczerpują tematu. Świadczą jednak o tym, że na wypowiedź w języku obcym mają także wpływ normy kulturowe języka wyjściowego. Błędy wynikające z interfrencji kulturowej są trudniej uchwytne niż te, których przyczyną jest interferencja językowa. Podczas ich analizy istnieje też ryzyko popadnięcia w stereotypizację. Poza tym kompetencja kulturowa to umiejętność, którą trudno nabywa się w procesie opanowywania języka obcego. Nie jest łatwo też ją przekazywać. Uczący się mimo wielu ćwiczeń mają problemy z realizacją aktów grzecznościowych. Jeszcze trudniej przychodzi im ‘pozbycie się’ schematów językowych realizujących swoiste dla danego kodu językowo-kulturowego postawy, zachowań i zwyczajów.

BIBLIOGRAFIA

Duden. *Das große Wörterbuch der deutschen Sprache in 10 Bänden*, 1999, Dudenverlag.

Duden. *Wzory listów niemieckich*, 2009, przeł. A. Kohlrausch, Warszawa.

Europejski system opisu kształcenia językowego, 2003, Warszawa.

Grybosiowa A., 1997, *Polsko-niemieckie kontrasty socjopragmatyczne*, [w:] *Interferencje w językach i dialektach słowiańskich*, red. E. Umińska-Tytoń, Łódź, s. 154-162.

Komorowska H., 1980, *Nauczanie gramatyki języka obcego a interferencja*, Warszawa.

Nagórko A., 1994, *Z problemów etnolingwistyki – jak porównać języki i kultury*?, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 4–14.

Nagórko A., 2004, *Metody konfrontatywne a etnolingwistyka (lingwistyka kulturowa)*, [w:] *Wielokulturowość, tożsamość narodowa, mniejszości na Węgrzech i w Polsce, Język – literatura – kultura*, red. E. Fórián, Debreczyn, s. 25–33.
Nagórko A., 2005, *Grzeczność nasza i wasza*, [w:] *Grzeczność nasza i obca*, red. M. Marcjanik, Warszawa, s. 69–86.
Korzeniewska-Rogalewicz J., 1986, *Błąd leksykalny a dydaktyka języka obcego na przykładzie języka rosyjskiego*, Warszawa.
Marcjanik M., 1997, *Polska grzeczność językowa*, Kielce.
Marcjanik M., 2007, *Grzeczność w komunikacji językowej*, Warszawa.
Ożóg K., 1990, *Zwroty grzecznościowe współczesnej polszczyzny mówionej (na materiale języka mówionego mieszkańców Krakowa)*, Kraków 1990.
Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny, 1994–2005, red. H. Zgółkowa, Poznań. (PSWP)
Schmidt S., 2004, *Kompetencja komunikacyjna Niemców w polskich aktach grzeczności językowej*, Pułtusk 2004.
A. Szulc A., 1982, *Błąd językowy a dydaktyka języka obcego*, „Języki Obce w Szkole", 1982, z. 5, s. 259–266.
Szulc A., 1997, *Słownik dydaktyki języków obcych*, Warszawa.
Uniwersalny słownik języka polskiego, 2003, red. S. Dubisz, Warszawa. (USJP)
Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN, 2004, red. A. Markowski, Warszawa. (WSPP)
Zawadzka E., 2004, *Nauczyciele języków obcych w dobie przemian*, Kraków.
Żurek A., 2008, *Grzeczność językowa w polszczyźnie cudzoziemców*, Łask.

Marta Skura

ERRORS MADE BY GERMAN LEARNERS OF POLISH CAUSED BY CULTURAL INTERFERENCE

Keywords: error, language interference, cultural interference

Summary. The starting point of the paper is the idea that in the process of foreign language learning, there can occur not only language interference but also cultural interference. The latter can be defined as transferring the elements of behaviors and attitudes from the native culture into the utterances in a foreign language. The author gives examples of errors made in texts written by German learners of Polish.